

Bergen 17.februar, 2026

Dokumentet er sendt til:

- Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet
- Helsedepartementet
- Digitaliseringsdirektoratet
- Helsedirektoratet
- Norsk Helsenett
- Finanskomiteen og Helse- og omsorgskomiteen på Stortinget
- Finans Norge
- Datatilsynet

Tema:

DIGITAL RETTSSIKKERHET I LIVETS MEST SÅRBARE FASER

Erfaringer fra pårørende om BankID, fremtidsfullmakt og vergemål

Utarbeidet på bakgrunn av innsamlede erfaringer fra pårørende over hele landet. Historiene er gjengitt anonymisert og uredigert i vedlegg.

Dokumentet er utarbeidet av

Marianne Mørck Danielsen

marianne@ikkelettaglemme.no,

mobil: 95070845.

www.ikkelettaglemme.no

1. Formål

Dette dokumentet løfter en strukturell utfordring i norsk digital forvaltning:

Norge har utviklet en digital stat for selvstendige individer.

Vi har ikke utviklet en operativ digital representasjonsmodell for mennesker som mister samtykkekompetanse eller digital funksjonsevne.

Konsekvensene rammer:

- Personer med demens
- Personer med utviklingshemming
- Personer med alvorlig sykdom
- Eldre i livets siste fase
- Pårørende og verger

Dette er et spørsmål om rettssikkerhet, likebehandling og tillit til staten.

2. Samlet systemdiagnose

2.1 Juridisk gyldighet ≠ digital operativitet

Fremtidsfullmakter er:

- Signert
- Stadfestet
- Juridisk gyldige

Likevel må de:

- Sendes inn til hver enkelt instans
- Dokumenteres på nytt
- Tolkes individuelt
- Av og til avslås

Det finnes ingen nasjonal, teknisk kobling mellom stadfestet fullmakt og digitale tjenester.

2.2 BankID som adgangsbarriere

BankID har utviklet seg fra bankverktøy til samfunnsnøkkel.

Når BankID:

- Trekkes tilbake
- Ikke kan brukes
- Ikke finnes

Stopper tilgang til:

- Altinn
- Skatteetaten
- Helsenorge
- Kommunale systemer
- Private tjenester

Det finnes ingen automatisk representasjonsløsning som aktiveres.

2.3 Fragmenterte systemer

Erfaringene viser utfordringer hos blant annet:

- NAV
- Statsforvalteren
- Statens vegvesen
- Telekom- og forsikringsselskaper

Hver instans krever egne prosesser.

Digitaliseringen er samordnet for individet – ikke for representasjon.

2.4 Gråsoner og risiko

Flere pårørende beskriver at de:

- Deler koder
- Installerer BankID på egne enheter
- Bruker fullmaktsgivers identitet

Dette skjer ikke av illojalitet, men av nødvendighet.

Systemet gjør lovlig representasjon tungvint og uformell praksis fristende.

Det er et alvorlig strukturelt faresignal.

3. Konsekvenser

- Økt belastning på pårørende
- Økonomisk risiko
- Inkassoprosesser
- Tapte helseinnkallinger
- Rettssikkerhetsutfordringer
- Digital ekskludering

I mellomperioden før vergemål eller stadfestet fullmakt foreligger, kan personer være i praksis digitalt rettsløse.

4. anbefalte nasjonale tiltak

Det foreslås at det igangsettes en helhetlig gjennomgang med sikte på:

1. Nasjonal digital representasjonsløsning

Knyttet til stadfestet fremtidsfullmakt og vergeordning.

2. Rollebasert tilgang på tvers av etater

Fullmektig registreres én gang og får tilgang i relevante systemer.

3. Én-gangs validering

Fullmakt skal ikke lastes opp og vurderes i hver instans.

4. Automatisk aktivering ved bortfall av BankID

Representasjonsrolle må etableres samtidig som BankID deaktiveres.

5. Varslingsplikt før inkasso

Fullmektig skal varsles dersom regninger ikke betales.

6. Nasjonal veileder for pårørende

En samlet oversikt over tiltak i tidlig sykdomsfase.

7. Tverrsektorielt samarbeid

Offentlig og privat sektor må samordnes.

5. Anmodning

Det bes om:

- Et nasjonalt initiativ for gjennomgang av digital representasjon
- Et møte med relevante aktører
- Etablering av en tverrsektoriell arbeidsgruppe

Dette er ikke et spørsmål om teknisk justering.

Det er en strukturreform for digital rettssikkerhet.

8. Appendiks

Anonymiserte erfaringer fra pårørende

Historie 1

Melding om flytting til sykehjem er mye mer tungvint uten BankID, med papirskjema og lengre behandlingstid. Må legge ved stadfestet fremtidsfullmakt til Skatteetaten selv om den er registrert hos Statsforvalteren.

Historie 2

Jeg hadde fremtidsfullmakt ifht mamma. Det fungerte greit ifht bank, men andre instanser som NAV, Skatteetaten og Helsenorge fungerte det ikke. Det fungerte også ifht salg av mamma sitt hus ett år før hun døde.

Historie 3

Viktig tema. Ble av banken bedt om å ta det med Digitaliseringsdepartementet, så stemmer det du sier at det ikke er tilrettelagt.

Historie 4

Har møtt mange utfordringer fordi vedvarende fullmakt/fremtidsfullmakt ikke gjaldt digitale tjenester. Fullmakten var laget sammen med advokat og ikke Statsforvalter. Har brukt timevis i telefon med spesielt Helsenorge og Skatteetaten.

Historie 5

Da pappa ble dement og fremtidsfullmakten trådte i kraft, fikk jeg mamma til å legge meg inn som disponent på alle bankkontoene hun hadde tilgang til. Nå kan jeg logge meg inn med egen BankID og betale regninger uten fremtidsfullmakt. Skulle ønske jeg visste det før vi brukte masse tid i samtaler med bank, lege og Statsforvalter.

Historie 6

Med fremtidsfullmakten var banken det minste problemet. Etter mange telefoner fikk jeg vite at jeg kunne få MinID til bruk hos Skatteetaten og NAV fordi jeg hadde fremtidsfullmakt. Men så mye strev for å finne ut av dette. Tenk om det fantes en samlet oversikt over hva pårørende bør gjøre i tidlige stadier av sykdommen.

Historie 7

Mange bruker fullmaktsgivers BankID. Det er ulovlig og kan bryte flere lover. Kanskje BankID burde kommet mer på banen og pushet på for et bedre system rundt fremtidsfullmakt.

Historie 8

Vi ordnet avtalegiro og fullmakter tidlig. Etter stadfestet fremtidsfullmakt kom vi inn på Skatteetaten og Helsenorge, men NAV og andre har ikke systemer for dette. Enkelte instanser krever kopi av fullmakt og stadfestelse sendt digitalt rundt. Statsforvalteren hevder det er tilgjengelig for offentlige instanser, men det fungerer ikke slik i praksis.

Historie 9

Selv om vi lignes sammen og har lån og jeg er i arbeid, kommer alt vedr ektefelle via post. Utrolig tungvint å se hvordan vi skal fordele rentefradrag når jeg ikke kan ordne det digitalt. NAV, bank og Helsenorge ordnet vi delt fullmakt på før det var for sent.

Historie 10

I mangel av bedre løsning har vi skrevet ned alle passord og koder slik at den andre kan logge inn og håndtere på vegne av den andre. Biometrisk ID (fingeravtrykk) skaper også nye hindre.

Historie 11

Det er kjempeviktig å ordne fullmakter og tilganger før fremtidsfullmakten trer i kraft. Da kan pårørende logge inn med egen BankID og ordne alt. Offentlige etater må finne løsninger for implementering av fremtidsfullmakter i alle digitale systemer.

Historie 12

Jeg fikk alle koder og han hadde kodebrikke, så jeg styrer alt økonomisk fra nettbanken hans. Flaks at jeg fikk tilgang før han ikke klarte det lenger. Har fremtidsfullmakt på vei også. Det hadde blitt kaos hvis jeg ikke tok over da jeg gjorde.

Historie 13

Kan løsningen være å få tilgang/fullmakt på konto før fremtidsfullmakten eventuelt trer i kraft? (Ønsker anonymitet.)

Historie 14

Jeg ordnet egen smarttelefon med tvillingkort på pappa sitt nummer og installerte BankID der. Antagelig ulovlig. Men hva skal man gjøre da?

Historie 15

Fremtidsfullmakt fungerer juridisk, men ikke i digitale tjenester. Må bevise den igjen og igjen.

Historie 16

Pårørende på avstand må reise flere ganger for å ordne fullmakter, koder og bekreftelser. Fysiske oppmøter kreves i digitale prosesser.

Historie 17

Vergemål gir ikke automatisk digital tilgang. Apper og abonnementer kan ikke håndteres uten BankID.

Tydelig mønster i materialet

Materialet viser:

- Mange løser situasjonen ved å dele koder
- Flere beskriver løsninger som trolig er ulovlige
- Fremtidsfullmakt fungerer i bank, men stopper i digitale systemer
- Hver etat krever egen dokumentasjon
- Det finnes ingen samlet veileder for pårørende
- Informasjon oppdages tilfeldig
- Pårørende fungerer som systemintegratorer

Alvorlig funn

Systemet skaper en situasjon hvor:

Lovlig representasjon er tungvint.
Ulovlige snarveier blir fristende.

Det er et strukturelt faresignal.